

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీ లక్ష్మీహయగ్రీవదివ్యపాదుకాసేవక శ్రీమదభినవరంగనాథ
బ్రహ్మాతంత్రపరకాల మహాదేశికైరనుగృహీతం

॥ శ్రీ లక్ష్మీహయవదనరత్నమాలాస్తోత్రం ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ శ్రీ లక్ష్మీహయవదనరత్నమాలాస్తోత్రం ॥

వాగీశాఖ్యా శ్రుతిస్మృత్యుదితశుభతనోర్వాసుదేవస్య మూర్తిః
జ్ఞాతా యద్వాగుపజ్ఞం భువి మనుజవరైర్వాజివక్తప్రసాదాత్ |
ప్రఖ్యాతాశ్చర్యశక్తిః కవికథకహరిః సర్వతంత్రస్వతంత్రః
త్రయ్యంతాచార్యనామా మమ హృది సతతం దేశికేంద్రః స ఇంధాం || 1 ||

సత్వస్థం నాభిపద్మే విధిమథ దితిజం రాజసం తామసం చా -
బ్బిందోర్వృత్పాద్య తాభ్యామపహృతమఖిలం వేదమాదాయ ధాత్రే |
దత్త్వా ద్రాక్తో చ హత్వా వరగణమదిశద్వేధసే సత్ర ఆదౌ
తంత్రం చోపాదిశద్యస్స మమ హయశిరా మానసే సన్నిధతాం || 2 ||

అధ్యాస్తేఽంకం పరావాక్ వరహయశిరసో భర్తురాచార్యకే యా
వాంఛావానైతరేయోపనిషది చరమాత్పాక్తనే ఖండ ఆదౌ |
యస్యా వీణాం చ దైవీం మనసి వినిదధత్త్వాతిమేత్యంత్యమంత్రే
సేశానా సర్వవాచో మమ హృదయగతా చారు మాం వాదయేద్వాక్ || 3 ||

కృష్ణం విప్రా యమేకం విదురపి బహుధా వేదయోరాదిమాంతే
స్తప్తా విస్రంసమానస్స్వమథ సమదధాచ్ఛందసాం యేన దానాత్ |
కృష్ణం విష్ణుం చ జిష్ణుం కలయితురపి యత్సంహితామాయురుక్తం
వాక్ష్మిష్ణుం ప్రాణమేనం హయముఖమనుసందధ్మహే కిం వృథాఽన్యైః || 4 ||

ప్రఖ్యాతా యాఽఽశ్వలాయన్యధికఫలదశశ్లోక్యభిఖ్యా తదంతః
శ్రుత్కుక్తా వాక్ సరస్వత్యపి హయముఖ తే శక్తిరన్యా న యుక్తా |

పూర్ణా త్వచ్ఛక్తిరర్థం భవతి విధివధూర్యా నదీ సా కలాస్యా
ఇత్యుక్తేర్బ్రహ్మవైవర్త ఇహ సముదితా స్యాత్పరా నిమ్నగాఽన్యా || 5 ||

శ్రీహర్షో విష్ణుపత్నీం వదతి కవిరిమాం నైషధే మల్లినాథః
ఖ్యాతామేతాం పురాణే హయముఖ భువి చ స్థాపితాం విష్ణుపార్శ్వే |
ధీవాగ్నిత్వార్థజప్యం దినముఖసమయే శౌనకస్సూక్తమస్యాః
శ్రీయుక్తం బహ్వాచస్స స్మృతికృదపి తదా చింతనీయం తద్దైనాం || 6 ||

వాగాంభృణ్యాదిసూక్తే నిరవధిమహిమా యా శ్రుతా వాక్ చ దేవీ
పూర్వే సూక్తేఽపి హంసస్త్వమధికమహిమా విశ్రుతో బహ్వాచైర్యః |
యుక్తావారణ్యకే తౌ కథితబహుగుణౌ సామనీ సంహితేత్య -
ప్యారాధ్యో వ్యూహరూపీ హయముఖ విదితో జ్ఞానినాం కర్మభిస్త్యం || 7 ||

ఇంద్రో వృత్రం హనిష్యన్ సఖివర వితరం విక్రమస్వేతి విష్ణుం
సంప్రార్థ్యాతో హతారిస్తత ఉపజనిత బ్రహ్మహత్యా పనుత్త్యై |
సూక్తాభ్యామాపలతిం యం ప్రతి పరమజహోన్మూర్ధ్ని గంధర్వ ఏకో
దేవానాం నామధారీ స మమ దృఢమతావద్య వాచస్పతిస్సాత్ || 8 ||

వేదే చాధర్వణాఖ్యే ప్రథమత ఉదితం యత్త్రిషష్టియసూక్తం
తన్మేధాజన్మకర్మాంగమితి నిగదితం కౌశికేన స్వసూత్రే |
మేధాకామః పుమాన్ యస్తురగముఖ తతస్సర్వలోకాధినాథం
ధ్యాయేద్వాచస్పతిం త్వాం ప్రభవతి సకలస్తచ్చుత్థార్థోఽప్రకంప్యః || 9 ||

నాసన్నో సత్తదానీమపి తు కమలయాఽవాతమేకం తదానీత్
తస్మాద్ధాన్యత్పరం కించిదపి న తమసా గూఢమగ్రే ప్రకేతం |
అద్ధా కో వేద హేతుం ద్వివిధమవిగుణం వాసుదేవాభిధానం
వ్యూహం త్వాం ప్రాతరర్చ్యం హయముఖ భగమాపలః
క్రమాత్తైత్తిరీయాః || 10 ||

ప్రాతఃపూజ్యం భగాఖ్యం ప్రథమమకథయన్ బహ్వచాః పంచమేఽథో
 నాసత్సాక్షేఽష్టమే ప్రాగ్వదపి సమవదన్ తైత్తిరీయక్రమాత్త్వాం ।
 పారాశర్యోఽవతీర్ణం వదతి హయముఖాధర్వణః కౌశికస్త్వాం
 మేధార్థం ప్రాతరర్చ్యం భగమనుమనుతే సంహితాఽప్యహ సాధు ॥ 11 ॥

ప్రద్యుమ్నాంతం త్రిపాద్భాస్వరవపురమృతం వాసుదేవాదిబృందే
 పాదస్తత్రానిరుద్ధో భువి తత ఉదభూదాత్మభూఋగ్విధిజ్ఞాః ।
 హలత్వా త్వాం యజ్ఞరూపం హయవదన జితంతే స్తుతిం తన్వతేఽతః
 నిర్ణీతం సర్వవేదేష్వనుపమమితి తత్సౌరుషం సూక్తమాప్తైః ॥ 12 ॥

సర్వే వేదాః ప్రజాశ్చ ప్రచురబహుభిదాః సంశ్రయంతే యమేకం
 శాస్తా యోఽంతఃప్రవిష్టస్వయమపి దశధాత్మాచరత్యర్ణవే యం ।
 బ్రహ్మ చైకోన్వవిందద్ధరిమిహ దశహోతారమంతశ్చ చంద్రే
 దేవాస్సంతం సహైనం న హి విదురవతాత్సోఽద్య వాచస్పతిర్మాం ॥ 13 ॥

యస్మాద్బ్రహ్మ చ రుద్రస్సకలజగదిదం జాయతేఽంతర్బహిర్యత్
 వ్యాప్త్యా సత్తాం చ యస్మిన్ లయమపి లభతే యశ్చతుర్వేదమూర్తిః ।
 విష్ణుర్నారాయణోఽష్టాక్షరపదవిదితో దేవకీపుత్ర ఏకో
 యోఽథర్వాంగే మధోః సూదన ఉపనిషది జ్ఞాయతే మే స ఇంధాం ॥ 14 ॥

శక్తిః స్వాభావికీ సాత్ర చ వివిధపరా శ్రూయతే జ్ఞానమేవం
 త్రేధా తత్ర క్రియేత్థం బలమపి తదసౌ వాసుదేవః స హంసః ।
 యో బ్రహ్మణం విధాయ ప్రథమమథ పరాన్ ప్రాహిణోత్సర్వవేదాన్
 తస్మై దేవం ప్రపద్యే శరణమహమిమం చామృతస్యైష సేతుః ॥ 15 ॥

వమ్రో విష్ణుర్థనుర్జ్యాం హయవదన వరాన్నేచ్ఛయా చిచ్ఛిదుస్తత్
 కోట్యా చ్ఛిన్నం చ విష్ణోః శిర ఇతి గదితం యత్ప్రవర్ణ్యార్థవాదే ।

తచ్ఛీర్షం యాజమానం శ్రుతిముఖత ఇదం స్థాపితం యుక్తితోఽపి
ప్రాదుర్భావః స గౌణో బహుముఖహరివంశాదినిర్ధారితో వా || 16 ||

శుక్లం వేదం వివస్వానుపదిశసి పరం యాజ్ఞవల్క్యాయ వాజీ
వేదైకార్థైర్వచోభిర్మితమిదమఖిలామ్నాయధీకారిణీం యాం ।
వాగ్దేవీం మోక్షధర్మే కథయతి మునిరాట్ తత్కృపాలబ్ధభూమా
త్వచ్ఛక్తిస్సేత్యకంప్యం హయముఖ గదితం బ్రహ్మవైవర్తవాగ్భిః || 17 ||

తస్మాద్వేదేఽపి తత్రోపనిషది బృహదారణ్యకే కాండ ఆత్మా
త్వం వాగ్దేవ్యా సహదౌ జనయసి మిథునీభూయ సర్వాంశ్చ వేదాన్ ।
ధాతారం తస్య పత్నీం తదను తదుభయద్వారికాం వ్యష్టిసృష్టిం
తద్యజ్ఞారాధితోఽస్మై హయవదన వరాన్యచ్ఛసీతి ప్రతీమః || 18 ||

తుర్యేఽధ్యాయే ద్వితీయం తురగముఖ శిశుబ్రాహ్మణం వ్యూహరూపం
ప్రాణం స్థాణాం శిశుం త్వాం చమసమపి శిరోఽర్వాగ్బిలం చోర్ధ్వబుధ్నం ।
సప్తానాం దేవతానామధికరణమమిత్రేంద్రియాణాం జయార్థం
వాచాష్టమ్యా యుతం త్వాం పరికలయతి తద్బ్రహ్మ భక్తార్తిహారి || 19 ||

దద్యజ్ఞాధర్వణోశ్విత్రిదశకృతశిరోధారణాదశ్వమూర్ధ్నా
తాభ్యాం ప్రావర్గ్యతత్త్వం హయముఖ సముపాదిక్షదేతద్యథార్థం ।
ఏతావత్యేవ తత్త్వే కలిబలవశతస్తామసాశ్శక్త్యధీనం
తావత్కం శీర్షమాహుర్భువి జనిసమయే త్వత్కటాక్షాతిదూరాః || 20 ||

దద్యజ్ఞాధర్వణో యో హయముఖ బృహదారణ్యకే కాండ ఆదౌ
ఆహ ప్రావర్గ్యతత్త్వం యదపి శతపథే దీక్షణీయార్థవాదే ।
విష్ణ్వాఖ్యం తత్త్వముక్తం పునరుపనిషది బ్రహ్మ వాగీశరూపం
యచ్ఛ ప్రోక్తం తృతీయే తదపి చ స మధుబ్రాహ్మణే వక్తి తుర్యే || 21 ||

వాచా దేవ్యానిరుద్ధేన చ సృజతి జగత్సర్వమిత్యగ్ర ఉక్తో
 వాహస్యో వాసుదేవః స పర ఇతి మధుబ్రాహ్మణం స్థాపయిత్వా |
 దధ్యజ్ఞాధర్వణోశ్విత్రిదశహితమధుత్వాష్టకక్ష్మోపదేష్టా
 తత్త్వం జానాతి చేత్యప్యఖిలశుభతనుం వక్తి వాగీశ్వరం త్వాం || 22 ||

దధ్యజ్ఞాధర్వణోఽసావుపదిశతి మధుబ్రాహ్మణం త్వాష్టకక్ష్వం
 యత్తన్నారాయణాఖ్యం కవచమితి సమాఘుష్యతే సాత్వికాగ్నేః |
 వృత్రస్యేదం వధాయాలమితి హయముఖ బ్రహ్మవిద్యేతి తత్త్వం
 వాగీశైతే న జానంత్యనఘ తవ కృపాబాహ్యతాం యే ప్రయాతాః || 23 ||

తత్త్వం నారాయణాఖ్యోపనిషది కథితం పంచరాత్రోక్తరీత్యా
 తన్నామాఖ్యాన ఆహాశ్వముఖ విశదమాద్యం చ ధర్మం మునీద్రః |
 గీతాయాం సంగృహీతం విశదయితుమనాః కృష్ణవాహననైక్యం
 బ్రూతే వేదోదితత్త్వం స్థిరయతి చ తదత్రోక్త ఏకాంతిధర్మే || 24 ||

ఆదౌ నారాయణం తం వదతి మధుజితం దేవకీపుత్రమంతే
 వేదాంతో మోక్షధర్మే వరహయశిరసం ప్రాహ కృష్ణస్స్వమేవ |
 ఇత్యాలోచ్యైవ యోగీ కలిజిదభిజగౌ తత్యమాత్ స్తైతి మధ్యే
 వాహస్య త్వాం శఠారిర్మునిరపి మనుతేఽశ్వం పురః కృష్ణమంతే || 25 ||

జన్మాదీనాం నిదానం కతిచిదకథయన్ దేవమేకం తథాఽన్యే
 దేవీమేకాం విదుస్తన్మిథునమవికలం బ్రహ్మ వేదాంతవేద్యం |
 ఇత్యేవం స్థాపయిత్వా చిదచిదవియుతం శ్రీమదేకం తదిత్య -
 ప్యాచఖ్యో మోక్షధర్మే హయముఖ జనివృత్తాపదేశాన్మునీంద్రః || 26 ||

శ్రావణ్యాం తేఽవతారే హయముఖ నిగమోద్ధారణార్థత్వబుద్ధేః
 ఋగ్వేదోపక్రమస్తచ్చృవణభ ఇతి నిశ్చిన్వతే బహ్వాచాగ్రాః |

ప్రారంభః పౌర్ణమాస్యాం యజుష ఇతి పరే యాజుషాః సంగిరంతే
తద్వేదోపక్రమాంతే భువి విధివశగాస్త్యాం సమారాధయంతి || 27 ||

విష్ణోః పత్నీ పరా వాగితి బహుమనుతే భారతీ యాం యదీశః
పత్యుః ప్రాకృంచరాత్రం శ్రుతిమపి సముపాదిక్షదిత్యాదరేణ |
తద్వాగాశ్లిష్టమూర్తిం హయశిరస ఉపారాధయంతీ నిశమ్య
శ్రీభాష్యం లక్ష్మణాయ స్వపతివిదిత యత్యాకృతిం బిభ్రతేఽదాత్ || 28 ||

వాగీశానస్య మంత్రం శ్రుతిశిఖరగురు -
స్తార్జ్యలక్షం జపిత్వా
తత్యాల ప్రాప్త లాలామృతమపిబదహీన్ -
ద్రాఖ్యపుర్యాం యతీంద్రోః |
మాతుర్బ్రాతుస్తనూజోత్తమగుణకురుకా -
ధీశవంశ్యార్చితాం తన్ -
మూర్తిం సంప్రాప్య కాంచ్యాం స్వయమపి చిరమా -
రాధయద్భక్తిభూమ్నా || 29 ||

కాలే వేదాంతసూరిః స్వపదముపగతం బ్రహ్మాతంత్రస్వతంత్రం
శిష్యాగ్ర్యం మూర్తిమేనాం సమనయదథ తచ్ఛాత్రపారంపరీతః |
సేయం వాగీశమూర్తిర్గురువరపరకాలాదిభిః సేవ్యమానా
రమ్యాస్థాన్యాం త్రికాలం విలసతి విహితార్చాద్య కర్ణాటదేశే || 30 ||

ధర్మం పూర్వాశ్రమోక్తం సుకరమపి న కృత్వాఽంతిమోక్తస్య తస్యా -
నుష్ఠానేఽశక్తిభీతం హయముఖ కృపణం లంభయిత్వాఽఽశ్రమం తం |
శోభోద్రేకాదినాఽర్చావిశయ ఉపగతే కోటిపూజ్యాం తులస్యా
స్వోపాఖ్యావ్యాకృతిం చాకలయసి కియతీ మయ్యనర్హా దయా తే || 31 ||

ఇత్థం వాగీశపాదూయుగలసతతసంసేవనార్యాదిదీక్షః
తత్రైతాం నవ్యరంగేశ్వరయతిరనఘామార్పయద్రత్నమాలాం ।
ఏనాం నిత్యం పఠంతో భువి మనుజవరా భక్తిభూమ్నోస్పితార్థాన్
సర్వాన్ విందంతి వాహాననవరకరుణాపాంగధారాభిషేకాత్ ॥ 32 ॥

॥ శ్రీ లక్ష్మీహయవదనరత్నమాలాస్తోత్రం సమాప్తం ॥